

BAŞ

BAŞ

BİR

BİR

KA

KA

EUGENE SCHOULGIN

DAN

DAN

YA

YA

DÜN

DÜN

Çeviri: DENİZ CANEFE

♥ can
roman

EUGENE SCHOULGIN

BİR BAŞKA
DÜNYADAN

Av en annen verden, Eugene Schoulgin

© Eugene Schoulgin & Gylendal Norsk Forlag

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2017, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Seçkin Selvi

Düzeltili: Ebru Aydın, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3545-5

Bu çeviri NORLA'nın mali desteğiyle yayımlanmıştır.

 NORLA

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750735455

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

EUGENE SCHOULGIN

BİR BAŞKA
DÜNYADAN

ROMAN

Norveççe aslından çeviren

Deniz Canefe

♥can

EUGENE SCHOULGIN, 1941'de Oslo'da doğdu. Uppsala ve Stockholm'de klasik arkeoloji ve sanat tarihi eğitimi aldı. 1970'te ilk romanı *Kaninburene*'yi yayınladı. Ertesi yıl dokuz öyküden oluşan *Krutthuset* yayımlandı. 1984'te *Anılarımda Mirella* Türkçe de içinde olmak üzere pek çok dile çevrildi. Floransa ve Pisa'da geçen bu roman yazara edebiyat ödülü kazandı. Kitapta ele alınan küçük oğlanın gelişimini anlatan *Federico Federico* ve *Gerçek Anlar* bir üçlü oluşturur. 2006'da *Şeftalili Kız* adındaki öykü derlemesi yayımlandı. Schoulgin yaşamının büyük bir bölümünü Norveç dışında geçirdi, özellikle Güney Avrupa, Doğu Avrupa, Türkiye, İran, Afganistan ve Pakistan'a çok sayıda yolculuk yapıp bu ülkelerde uzun süreler kaldı. Uzun bir dönem PEN için çalıştı ve 2004'ten bu yana PEN International yöneticileri arasında. PEN çalışmaları sırasında tutuklu yazarlarla görüşmek için sıklıkla İstanbul ve Ankara'ya yolculuklar yaptı, İstanbul'da sekiz yıl yaşadı, ayrıca Peru, Meksika, Güney Kore gibi ülkelere gitti. Kitapları İsveççe, Türkçe, Almanca, Rusça, Arnavutça ve Slovak diline çevrildi.

DENİZ CANEFE, 1956'da Ankara'da doğdu. Yükseköğrenimini Hacettepe Tıp Fakültesi'nde, Oslo Üniversitesi Tıp ve Felsefe bölümlerinde tamamladı. Norveç'te 13 yıl tıp doktorluğu yaptı. Norveççe, İngilizce ve Eski Yunan dillerinden çeviriler yapıyor. İlk yıllarda ağırlığını felsefi metinlerin oluşturduğu çevirileri zamanla klasik ve çağdaş Batı edebiyatına yöneldi ve bu alanda pek çok yapıtı dilimize kazandırdı.

Birinci bölüm

I

SAMUEL SAMLER KÖTÜ bir gece geçirmişti. Buna hiç alışkın değildi. Tersine. Kronik uykusuzluğun zavallı kızı Martha'ya annesinden geçtiğini söylemeyi se-verdi, kendisi 76 yaşına karşın geceleri yedi saat deliksiz uyurdu. Samler geceleri ne perdeleri ne de veranda ka-pısını kapardı. Böylece yeşilliğin, toprağın içine uyanır, daha başını yastıktan kaldırmadan havanın nasıl olduğunu bilirdi. Ama o sabah temiz hava yerine kötü bir tat doldu ağzına, odanın aydınlığı da cansızdı; gece bitmiş, ama sabah başlamamış gibiydi.

Yatağın kenarına oturdu, eski eşofman pantolonunu giydi, gün olur geç saatlere dek çıkarmazdı bunu üzerinden. Hem bacağı hem sırtı kasılıp kalmıştı, ayağı eşof-manın paçasına takılınca alçak sesle sövdü. Üst gövdesi çıplak oturdu bir süre, bedeninin dört bir yanından gelen sıkıntılı belirtilere yoğunlaştı. Bu kaçınıcı, üstelik daha da kötüsünü gördün, diye kendini avutmaya çalıştı. Ancak daha önce bu tür güvencelerle elde etmeyi başardığı hu-zura kavuşamadı. Niye dinlenmiş uyanmadım, diye me-rak etti, oysa yanıtı çok iyi biliyordu. Bugün 14 Eylül'dü, yazacağına söz verdiği yeni öyküyü bulmak üzere İstanbul'a gidecekti.

Böylesine akıl almaz bir davete nasıl evet diyebil-

mişti, yine yanıtı biliyordu: Davet ocak ayının puslu bir gününde gelmişti; Altın Boynuz'u, Haliç'i hep görmek istemişti. Kaç zamandır düşlerdi bunu. Doğu'nun gizemi. Konstantinopol. Bizans. Eylül'e çok vardı, ayrıca proje gülünç olduğu kadar gerçekdışı bir serüveni andırıyordu. İzleyen aylarda yığılan işler İstanbul minareleri imgelerini gölgede bırakmış, ancak yolculuk düşüncesi bilincinde boşluk olarak kalmayı sürdürmüştü.

"Köle Gerçekleri" adını verdiği acı sözleri ondan sakınmaya gerek duymayan eski dostlarından biri, Samler'in çocuksu sevinçlere kapılmak gibi yakışıksız bir yetenek taşıdığını söylerdi. Sanırım yazarlığından kaynaklanıyor, diye homurdanırdı. Hep böyle olagelmeseysin çocukluğuna döndüğünü düşünürdüm.

UNESCO'nun desteklediği bu edebiyat festivaline katılmayı kabul etmesinin nedeni de bu sözde çocuksuluğu muydu?

Az sonra kahvaltı tepsisi büyük bir özenle bahçeye taşındı, gül ağaçlarının arasındaki taş masaya kondu. Samuel kendisini sandalyeye bırakıp uzun bacaklarını gerdi. Ot bürümüş bahçeyi meraklı gözlerden koruyan yaban sarmaşığında, kapı yolunun yosun tutmuş taşlarında, gökyüzünü neredeyse büsbütün örten, yaz sonunda sararmaya duran gür yapraklarda dolaştı bakışları. Bir an için burada, elleriyle kurduğu bu dünyada, kendi yaptığı bir tablonun içine girmiş gibi bir başına olmanın verdiği o tanıdık huzura kapıldı. O sırada cebindeki telefon çaldı, kızı Martha arıyordu.

Banyo aynasında bedenini inceledi. Sarkık göğsünü şişirip karnını içeri çekti. En azından şişman değilim, diye kendisine güvence verdiyse de kollarının iç yanlarına doğru eskiden kasların gerdiği derinin kırış kırış olduğu gözünden kaçmadı.

Martha'nın bildik öğütleri. Neyse ki onunla gelme

düşüncesinden caydırabilmişti. Martha'sız kendine bakamayacak mıydı? Yolculuk kılavuzuyla not defterini koymayı unutmadığı omuz çantası ve bavulu antrede hazırdu. Martha'nın, anahtarıyla kapıyı açıp ona seslendiğini duydu, üzerinde bornozuyla salona çıktığında kızının kaygılı bakışlarıyla karşılaştı.

“Ama baba! Uçak kalkmadan iki saat önce havaalanında olmalıyız!”

“Sen usta şoför değil misin Martha?”

Uçak sarsılıyor, metaller uğulduyordu. Yükselirken kulakları tıkanmıştı. Çevresinde sakallı adamlar, çarşafli kadınlar oturuyordu. Yanındaki adam Türkçe bir gazete okuyordu. Uçağın sarsıntısına aldırıyor görünen başka kimse yoktu. Turkish Airlines kaza istatistikleri nasıl acaba, diye düşündü.

Gazeteleri aldıysa da okumak gelmedi içinden. Emniyet kemeri ışığının sönmesini beklemeden koltuğunu yatırdı. Gözlerini yumdu. Bilmediği bir işe kalkıştığı duygusu içini kemirmeye başladı yine. Güvensizlik sıkıcıydı. Bu gülünç, küçük serüvene yenik düşecek değildi ya! Ayrıca öteki katılımcılarla, beş başka yazarla buluşacaktı. Pete Arban'la yolları kesişmemişti daha önce; eski dostu Özgür, kendi sahasında oynadığına göre, yarışmanın gözdesi olmalıydı; yalnızca adlarını duyduğu üç yazar kalıyordu geri, davette belirtildiğine göre bunlar genç yazarlardı. Katlayıp ceket cebine koyduğu davetiye-yi çıkarıp bir kez daha okudu:

Sevgili Bay Samuel Samler

Sizi, İstanbul Öykü Ödülü Yarışması'na davet etmekten kıvanç duyuyoruz. Ödül, jürinin özgünlük kriterine göre belirlediği öyküye verilecek. Dünyaca tanınmış altı öykü yazarından birisiniz. Diğer katılımcıların adlarını gelişinize kısa süre kala size bildireceğiz.

Program:

İstanbul'daki ilk üç gününüzü dilediğinizce değerlendirmekte özgürsünüz, ancak bu sürenin sonunda, kentte geçirdiğiniz bu üç gün içinde yazdığınız bir öyküyü teslim etmeniz bekleniyor. Konuyu kendiniz seçeceksiniz kuşkusuz. İzleyen kırk sekiz saatte, öyküler yetkin çevirmenlerce Türkçeye aktarılacak. Altıncı gün jüri kazananı belirleyecek, yedinci günde yazarlar öyküleri kendi dillerinde okurken, önde gelen tiyatro sanatçılarımızdan biri çevirileri seslendirecek. Son olarak da kazanan açıklanacak.

Kurallar:

Otel odanızda bir masaüstü bilgisayar bulacaksınız. İnternete bağlantınız olmayacak. Üç günün sonunda öykünün bu bilgisayarda yazılıp bitirilmiş olması gerekiyor. Varışınızda bagajınızın ve üzerinizin aranması sırasında duyacağınız rahatsızlıktan dolayı anlayışınızı bekliyoruz. Öykü yazmanız beklenen üç gün süresince size bir rehber atanacak. Metin 15 A4 sayfasını geçmeyecek.

Yanınızda önceden yazılmış metinler getirmeyeceğinizi varsayıyoruz kuşkusuz. Bunca önlem almamızın gerekçesi, hem dünyaya hem de gelecek kuşaklara, katılımcıların İstanbul'da, söz konusu süre içinde ürün verdiği güvencesini verebilmek.

Altı yazara metinlerin telif bedellerinin yanı sıra 10.000 TL ödenecek.

İlk kez düzenlenen İstanbul Öykü Ödülü'nün kazananı 100.000 TL'nin de sahibi olacak.

Davetiyeyi bırakıp yeniden gözlerini yumdu. Kulaklarındaki basınç yüzünden mi kafasını toplayamıyordu? Parmaklarıyla burnunu sıkıp soluğunu yumulu dudaklarına doğru üfledi. Kulakları açıldı, işitme duyusuna yeniden kavuştu, ancak düşüncelerinin karmaşasında değişiklik yoktu. Üç gün içinde yazıp bitireceği öyküye yönelik işe yarar düşünceler üretmeye bir türlü yoğunlaşa-

mıyordu. Organizatörler, en hafifinden söylenirse, oldukça sıra dışı koşullarda yazılacak bu öykülerin bir biçimde İstanbul renklerini yansıtmalarını bekliyordur kuşkusuz, düşüncesiyle başlarda kendini avutmuştu. Türklerle biraz pahalıya patlayacaktı; ama kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez diye yola çıkmış olmalıydı.

Yazarlık deneyimi uzun yıllara dayandığından konu belirlemek, öyküyü hem mantıklı hem de şaşırtıcı bir yöntemle oluşturmak, birtakım yeni gözlemlerle tatlandırmak Samuel için işten bile değildi. Onu gelişigüzel seçmedikleri ortadaydı. Küçük bir ülkenin öykü yazarı olarak beklenmedik bir ün kazanması kadar, yayınlanan derlemelerinin çokluğu da etkiliydi bunda. Üretkenliği su götürmezdi, çabucak tanınan bir sesi vardı gerçekten. Yazıya vurdumduymaz yaklaşımıyla okuyucuyu sarsmayı, karanlık kuşklara sürüklemeyi başarıyordu. Röportajlarda çağımızın başat duygusu diyordu buna, vurdumduymaz görünen yazıların altında yoğun bir emek yattığının altını çizmeye de özen gösteriyordu.

Organizatörler onun bu işin altından kalkabileceğine ne kadar güveniyorsa kentlerinin esin verme sıkıntısı çekmeyeceğine de o kadar güveniyordu, Samuel'in gözünden kaçmamıştı bu durum. Evet, böyle safça bir kurnazlık girişimi değil miydi başlama vuruşundan önce kafasında taslak oluşturmaktan onu caydıran? Ayrıca sağlamlığı kişisel başarısızlık diye görürdü.

Kendini çok daha iyi hissediyordu. Biliyordum zaten, diye düşündü. Huzursuzluk sancuları çabucak geçer. Gençliğimde her an dağıtabiliyordum. En ufak bir talih-sizlik, tam oturmamış bir metin, etkisini yitiren bir duygu. Korkudan çekinmek kaygı vericiydi, öyleydi. Öte yandan, böylesi nöbetleri yaratıcılığımın kavuşmak için kullanabiliyordum eskiden. Çevrem, en yakınımdaykiler bile, bunda direktmenin bana neye patladığını hiç anla-

madılar. Şimdi, yaşlılık günlerimde, kendimi tanıyorum. Artık yalnızım, bu en iyisi, en iyisi bu.

Uçak penceresinin dışında güneş soluk, kaygan bir denizanası gibiydi, Samuel'se havadaki görelî durağanlıkta parmağını bile oynatmıyordu. Martha var kuşkusuz, diye geçirdi içinden. Kızım artık genç sayılmaz. Son yıllar ona pek yaramadı. Giderek ağırlaştı, en çok da yüzü yıprandı. Beş para etmez kocası Nikolai ölünce, çocuklar da kendi yaşamlarını sürmeye başlayınca Martha'nın aşırı şefkat gösterebileceği kimse kalmadı.

Avrupa'nın Asya'yla buluştuğu yer. Kültürlerin düğüm noktası. Atatürk Havalimanı pasaport kuyruğunda düğüm kuşkusuz kördüğümdü. Samuel Samler boğazının da düğümlendiğini hissetti. Kafasını uzattı, öteki kuyrukların onunkinden daha hızlı ilerlediğini gördü, hep öyle olurdu. Ne kadar çok çarşaf, çadır, burka ya da adı her neyse ondan vardı. Ne kadar çok adam şalvarlı, yelekliydi. Geniş, Moğol elmacikkemikleri. Yakıcı gözler. Yüklerinin altında ezilmiş şaşkın kimseler. Tek tük Kuzeyli adamların biraz yüksek sesle konuşması çalındı kulağına. Kuyrukta hemen önünde duran, tepeden tırnağa örtülü kadın, üç çocuğundan en küçüğünü kolunun altına sıkıştırmış, tepeleme dolu çantasında pasaportunu arıyordu. Samler onun çaresizliğinden etkilenince boğazındaki düğüm de çözülürdü. “*Shall I hold the baby for you?*”¹ diye sormasına kendisi de şaşırdı. Onun kollarını uzatmasına korkulu bakışlarla karşılık verdi kadın. Ardından onun önünde duran adam arkasını döndü, Samler'i öfkeyle süzdü, çocuğu çekip alırken genç kadına tısladı. Samler çabucak kendi kabuğuna çekildi yine.

1. (İng.) Bebeği senin için tutayım mı? (Ed. N.)

Eugene Schoulgin Türkiye'yi, Türkiye'deki yaşam koşullarını, siyasal, sosyal, ekonomik yapıyı yakından bilen Norveçli bir yazar ve düşünür. Bu bilgi, gözlem ve deneyimlerinden yola çıkarak ülkenin 20. yüzyıldan 21. yüzyıla uzanan panoramasındaki köşe taşlarını çarpıcı bir romanda edebiyat dünyasına armağan ediyor.

Bir Başka Dünyadan'da Schoulgin, Batılı gözüyle o başka dünyaya bakmakla kalmıyor, yer yer Batılı gözlemcileri de ironik bir biçimde eleştiriyor. Dahası, romanda çeşitli ülkelerden gelen yazarların öyküleri okunurken, Batı ülkelerinin neredeyse hepsinde şu ya da bu biçimde benzer durumlar yaşandığı gözler önüne seriliyor.

Kitaptaki, "Bizim için sarsıcı, evet, ürkütücü, korkunç görünen olaylar bu insanların günlük yaşamıydı. Çok yakında sizden ayrılacağız, ama yeni bir bilgi götürüyoruz yanımızda. Yalnız değilsiniz," sözleri ise evrensel bir duygudaşlığın umut kıvılcığını tutuşturuyor.

